

Archiwum Żydowskiego Instytutu Historycznego

**Spuścizna Salomona Łastika
Lata 1940-1979**

Sygnatura S/361

Opracowała mgr Magdalena Siek

Warszawa 2010

Wstęp

Salomon Łastik urodził się w 14 marca 1907 r. w Aleksandrii pow. Równe woj. wołyńskie. Jego rodzicami byli Owsiej i Minka z d. Wilner. Po wybuchu II wojny światowej znalazł się w Białymstoku. Należał do Związku Literatów i Dziennikarzy Żydowskich w Polsce. Jego postępowanie spotkało się z powszechnym potępieniem innych członków Związku, przez których został oskarżony o nieetyczne zachowanie. Na spotkaniu z radzieckimi pisarzami jidysz otwarcie zaatakował niektórych kolegów, zarzucając im sympatie syjonistyczne lub bundowskie. Zaskoczeni byli nawet goście z ZSRR. Po ataku Niemiec na Związek Radziecki uciekł do Kazachstanu. Przebywał w Ałma-Acie. Szczegóły na temat tego, czym dokładnie się tam zajmował, nie są jednak bliżej znane. Po wojnie powrócił do Polski. Sprawa publicznych donosów Łastika była dobrze znana w środowisku pisarzy żydowskich. Za swoje „nieetyczne zachowanie” w Białymstoku został, przez sąd koleżeński LiDŻ w Łodzi, wykluczony z jego szeregów na 6 miesięcy (lipiec- grudzień 1946).¹ W latach 50-tych zajął się głównie pisarstwem reportażowym, skupiając się na tematyce społecznej i wychowawczej, co zaowocowało tomem reportaży *W połowie drogi* oraz książkami: *Trudne dzieci*, *Trudni rodzice*, *Studzieniec* a także licznymi artykułami prasowymi. Zajmował się również krytyką literacką, historia i kulturą żydowską. Wraz z Arnoldem Słuckim stworzył *Antologię poezji żydowskiej*, która została przygotowana do druku jeszcze przed 1968 r. Wydał również podręcznik do nauki języka jidysz.. Był członkiem Związku Literatów Polskich, współpracował także z Państwowym Teatrem Żydowskim w Warszawie. Zmarł w Warszawie w 1977 r.

Publikacje książkowe Salomona Łastika:

Di jidysze literatur biz di klasiker (Literatura żydowska do okresu klasyków),
Warszawa 1950

Mitn ponem cum morgn (Obliczem ku przyszłości), Warszawa 1952

W połowie drogi, Warszawa 1956

Dziecko, z którym się spotykamy, Warszawa 1960

Dom na Wiśnowej: reportaże z milicyjnej izby dziecka, Warszawa 1960

Czy Sodoma i Gomora? na tematy obyczajowe, Łódź 1961

¹ AŻIH, Związek Literatów i Dziennikarzy Żydowskich w Polsce, sygn. 368/1.

Z dziejów oświecenia żydowskiego: ludzie i fakty, Warszawa 1961

Majn lajenbuch: farn 4 kl., Warszawa 1961

Dzieci, które znałem, Warszawa 1963

Studzieniec, Warszawa 1965

Trudne dzieci, Warszawa 1965

O współczesności bez osłonek, Łódź 1967

Trudni rodzice, Warszawa 1967

Antologia poezji żydowskiej, Warszawa 1983

Charakterystyka zbioru:

W zbiorze znajdują się głównie maszynopisy publikacji Łastika: *Antologii poezji żydowskiej* oraz reportaży: *Trudna szkoła* i *U podnóży Ała-Tau*. Dużą część stanowią również wycinki prasowe artykułów Łastika oraz dotyczące jego osoby. Ponadto w zespole znajdują się dokumenty osobiste Łastika w postaci umów podpisanych z wydawnictwami książkowymi, ZUS i NBP, korespondencja w sprawach służbowych i prywatnych. Pozostałe dokumenty to: zarys wspomnień, materiały o szkolnictwie w Finlandii i Szwecji, fotografia Łastika i inne fotografie (głównie aktora Ludwika Rutkowskiego).

Bibliografia:

Joanna Nalewajko-Kulikov, *Obywatel Jidyszlandu. Rzecz o żydowskich komunistach w Polsce*, Warszawa 2009, s. 125.

Źródła:

Związek Literatów i Dziennikarzy Żydowskich w Polsce, AŻIH, sygn. 368/1

Wykaz skrótów:

b. d.- bez daty

rkps- rękopis

mps- maszynopis

mps pow.- maszynopis powielany

j. fin.- język fiński

j. niem.- język niemiecki

j. kaz.- język kazachski

j. pol.- język polski

j. ros.- język rosyjski

j. szwedz.- język szwedzki

l.- luźne

s.- stron

Inwentarz:

1. Dokumenty osobiste- umowy z ZUS, NBP, zaświadczenia Związku Sowieckich Pisarzy Kazachstanu, legitymacja Związku Zawodowego Drukarzy, zaproszenie na ślub Emanuela Łastika, portret Salomona Łastika.
1940-1977, rkps, mps, mps pow., j. pol., j. ros., l., s.
2. Korespondencja wychodząca i przychodząca służbowa.
1943-1979, rkps, mps, mps pow., j. jidysz, j. pol., l., s.
3. Korespondencja przychodząca prywatna.
1945-1977, rkps, jidysz, j. pol., j. ros., l., s.
4. Umowy Salomona Łastika z Wiedzą Powszechną, Czytelnikiem, Wydawnictwem Literackim, Państwowym Instytutem Wydawniczym, Instytutem Wydawniczym „Nasza Księgarnia”, Państwowymi Zakładami Wydawnictw Szkolnych, Wydawnictwem Ministerstwa Obrony Narodowej.
1954-1977, rkps, mps, druk, j. pol., l., s.
5. Rachunki, faktury, podanie, projekty dotyczące nagrobka Salomona Łastika.
1978-1979, rkps, mps, druk, j. pol., l., s.
6. Fotografia Salomona Łastika².
b. d., rkps, j. pol., j. ros., l., s.
7. Wspomnienia.
1969, rkps, j. pol., poszyt, s.
8. Maszynopisy i rękopisy tekstów.
b. d., rkps, mps, j. pol., l., s.

² Załączona koperta.

9. Luźne notatki.
b. d., rkps, j. jidysz, j. pol., poszyt, l., s.
10. Materiały o szkolnictwie w Finlandii i Szwecji.
b. d., 1960, 1966, rkps, mps, druk, j. fin., j. niem., j. pol., j. szwedz.,
poszyt, l., s.
11. Artykuły prasowe Salomona Łastika- „Nowa Kultura”, „Żołnierz Wolności”, „Fakty i Myśli”, „Świetlica”, „Przegląd Kulturalny”, „Argumenty”, „Nowa Szkoła”, „Głos Tygodnia”, „Sztandar Ludu”, „Iskry”, „Sztandar Młodych”, „Gazeta Krakowska”, „Trybuna Robotnicza”, „Polityka”, „Głos Robotniczy”.
1953-1956, 1958, 1963, 1967-1968, 1972, druk, j. pol., l., s.
12. Artykuły prasowe Salomona Łastika- „Kazachstanskaja Prawda”, „Stalin Tuy”, „Folks Sztyrne”, „Di Fraje Jungt”, „Jidisze Szriftn”, „Socjale Medicin”.
1942- 1944, 1947, 1971, druk, fotokopia, j. jidysz, j. ros., j. kaz.?, l., s.
13. Wycinki prasowe dotyczące Salomona Łastika- „Folks Sztyrne”, „Jidisze Szriftn”, „Tagebuch”, „Yapaa Sana”, „Työkansan samomat”.
1947, 1956, 1960, 1978, druk, j. fin., j. jidysz, j. niem., l., s.
14. Wycinki prasowe dotyczące Salomona Łastika- „Odnowa”, „Nasz Głos” (dodatek do „Folks Sztyrne”), „Polityka”, „Tygodnik Powszechny”, „Przegląd Kulturalny”, „Express Wieczorny”, „Życie Literackie”, „Nowa Kultura”, „Życie Warszawy”, „Nowe Drogi”, „Nowe Książki”, „Znak”, „Argumenty”, „Głos Pracy”, „Wychowanie”, „Fakty i Myśli”, „Sztandar Młodych”, „Prawo i Życie”, „Tygodnik Kulturalny”, „Współczesność”, „Nowe Książki”, „Prawo”, „Nowości Państwowego Instytutu Wydawniczego”, „Zielony Sztandar”.
1956, 1958-1962, 1965-1968, 1973, druk, j. pol., l., s.
15. Artykuły naukowe- „Uwagi o metodologii kodyfikacji”, *Czyim herbem jest herb Szeliga w kodeksie Behema* (nadbitka z „Biuletynu historii

sztuki”).

1954, 1967, druk, j. pol., poszyt, s.

16. Recenzje książek Salomona Łastika- „Trudna szkoła” (aut. Kazimierz Koźniewski), *Antologia poezji żydowskiej* (Warszawa 1983), „U podnóży Ała-Tau”.
b. d., mps, j. pol., l., s.
17. *Antologia poezji żydowskiej- część I.*
b. d., mps, j. pol., l., s.
18. *Antologia poezji żydowskiej- część II.*
b. d., mps, j. pol., l., s.
19. *Antologia poezji żydowskiej- kopia, część I.*
b. d., mps, j. pol., l., s.
20. *Antologia poezji żydowskiej- kopia, część II.*
b. d., mps, j. pol., l., s.
21. Wiersze zebrane do *Antologii poezji żydowskiej- rękopisy i maszynopisy.*
b. d., rkps, mps, j. jidysz, j. pol., l., s.
22. Reportaż: „U podnóży Ała-Tau”.
b. d., mps, j. pol., l., s.
23. Reportaż: „Trudna szkoła”.
b. d., mps, j. pol., l., s.
24. Reportaż: „Trudna szkoła” - kopia.
b. d., mps, j. pol., l., s.

25. Statut Związku Literatów Polskich- 2 egzemplarze.
1974, mps pow., druk, j. pol., poszyt, s.
26. Fotografie.
b. d., rkps, mps, mps pow., j. pol., j. ros., l., s.
27. Varia- wizytówka Stanisława Skrzyszewskiego, cegiełka na
wzniesienie Pomnika Bohaterów Getta, druk ulotny IV Ogólnopolskiego
Zjazdu Higieny Psychiczej, Zobowiązanie organizacyjne ZAIKS, druk
ulotny Teatru im. Słowackiego w Krakowie, druk ulotny Kansallis- Teatterin,
koperta po liście do Jenny Łastik- żony Salomona Łastika.
b. d., rkps, druk, j. fin., j. jidysz, j. pol., l., s.